

ת"פ 49457/08/18 - מדינת ישראל נגד בית הדר מרכז רפואה שיקום וסיעוד ע"ר-דבורה גולדברג

בית דין אזורי לעבודה בבאר שבע
ת"פ 49457-08-18 מדינת ישראל נ' בית הדר מרכז
רפואה שיקום וסיעוד בית ואח'

בפני : כבוד סגן הנשיא השופט צבי פרנקל
בעניין: מדינת ישראל
על ידי עו"ד יצחק ששון

המאשימה

נגד
1. בית הדר מרכז רפואה שיקום וסיעוד
ע"ר-
2. דבורה גולדברג על ידי עוה"ד יוסף אוחנה
וטל תורג'מן

הנאשמות

גזר דין

1. ביום 19.6.19 הרשעתי את הנאשמות בעבירות שיוחסו להן בכתב האישום המתוקן. הרשעתי את הנאשמות בהעסקה של שני עובדים זרים שלא היו רשאים לעבוד בישראל כאשר בחלק מתקופת העסקתם הנאשמות גם לא הסדירו עבורם ביטוח רפואי.

הנאשמת 1 היא עמותה שהפעילה בזמנים הרלוונטיים מרכז רפואי גריאטרי באשדוד. הנאשמת 2 שימשה בזמנים הרלוונטיים מנהלת של הנאשמת 1. ב- 21.5.17, במסגרת ביקורת שערכו מפקחי רשות האוכלוסין וההגירה, נמצאו בנאשמת 1 שני עובדים זרים שביצעו עבודות סיעוד וכוח עזר. פרטי העובדים מפורטים בסעיף 4 לכתב האישום. הנאשמת 1 קיבלה את העובדים מבלי שניתן היתר להעסקתם. היא העסיקה את העובד המפורט בסעיף 4 א' לכתב האישום (להלן- העובד) מ- 17.12.2016 עד 21.5.2017 שלא על פי היתר כדון. מדובר באזרח אריתריאה שהחזיק ברישיון מסוג ס2(א)5 שתוקפו פג ביום 22.5.2014, וכן מבלי שהסדירו עבורו ביטוח רפואי לתקופה מיום 23.12.2015 ועד ליום 6.1.2016.

את העובדת המפורטת בסעיף 4 ב' לכתב האישום (להלן- העובדת) העסיקה הנאשמת 1 מ- 24.12.16 עד 21.5.17 שלא על פי היתר כדון. מדובר באזרחית אוקראינה שהחזיקה ברישיון מסוג ב1 שתוקפו פג ביום 23.12.16 וכן מבלי שהסדירו עבורה ביטוח רפואי לתקופה שבין 3.5.16 ל- 7.6.16.

הנאשמת 2 הורשעה שהפרה את חובת הפיקוח המוטלת עליה ולא עשתה כל שאפשר על מנת למנוע את העבירות שביצעה הנאשמת 1.

2. הרשעתי את הנאשמת 1 בהפרת הוראות החיקוק הבאות:

העסקה שלא כדין - סעיף 2(א)1 לחוק עובדים זרים, תשנ"א - 1991.

העסקה ללא היתר - סעיף 2(א)2 + סעיף 1 לחוק עובדים זרים, תשנ"א - 1991.

העסקה ללא ביטוח רפואי - סעיף 2(ב)3 לחוק עובדים זרים, תשנ"א - 1991.

הרשעתי את הנאשמת 2 בהפרת הוראות החיקוק הבאות:

אחריות נושא משרה - סעיף 5+ לחוק עובדים זרים - תשנ"א - 1991.

העסקה שלא כדין - סעיף 2(א)1 לחוק עובדים זרים, תשנ"א - 1991.

העסקה ללא היתר - סעיף 2(א)2 + סעיף 1 לחוק עובדים זרים, תשנ"א - 1991.

העסקה ללא ביטוח רפואי - סעיף 2(ב)3 לחוק עובדים זרים, תשנ"א - 1991.

3. בחינתו של מתחם הענישה הוא לפי סעיף 40 לחוק העונשין. בעניינו מדובר בהעסקה של שני עובדים שתחילת העסקתם היתה במועדים שונים, וכן תקופת אי עריכת הביטוח הרפואי היתה במועדים שונים, אף על פי שחלק מתקופת העסקתם הייתה מקבילה, אין לראות בהעסקת שניהם כאירוע אחד. וכך גם לגבי אי הסדרת הביטוח הרפואי.

4. בע"פ 57160-01-14 מדינת ישראל - **חדוות הורים בע"מ** (8.11.14); להלן: **עניין חדוות הורים**, קבע בית הדין הארצי לעבודה, כי בקביעת מתחם הענישה יש להתחשב **"בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה כאמור בסעיף 40 ט"**. המחוקק הגדיר שלושה רכיבים רלוונטיים - **"רכיב ראשון - קביעת החומרה המושגית של מעשה העבירה באמצעות בחינת הערך החברתי המוגן; רכיב שני - קביעת החומרה הקונקרטית של העבירה באמצעות בחינת הנסיבות הקשורות לביצועה; רכיב שלישי - שמירה על מידת מה של רצף עונשי על ידי התחשבות במצב שקדם לחקיקת תיקון מס' 113 באמצעות בחירת מדיניות הענישה הנהוגה"** (המלומדים ואקי ורבין, בעמ' 430). בקביעת מתחם הענישה יש להתחשב לפיכך לא רק **"בסוג העבירה שבוצעה, אלא גם בנסיבות שבהן בוצעה ובמידת אשמו של הנאשם בביצועה"**.

5. לענין החומרה המושגית והקונקרטית, פסק בית הדין הארצי לעבודה בע"פ 1001/01 מדינת ישראל

עמוד 2

- נפתלי ניסים, פד"ע לח' 145, 147-148 (2002):

"לחובתו של המשיב עלינו לציין כי מדובר בעבירה חמורה, במיוחד כאשר העסקת עובדים זרים ללא היתר הופכת להיות בעיה חברתית ומוסרית. העסקת עובדים זרים, ללא היתר וללא הפיקוח של החוק ומשרד העבודה והרווחה המבטיח להם תנאי עבודה הוגנים, פוגעת גם בתנאי עבודתם של עובדים מקומיים רבים הצריכים להתחרות בשוק העבודה עם "עבודה זולה". אנו מצווים מכוח עקרונות הדמוקרטיה של מדינת ישראל ומורשת ישראל להעניק יחס הוגן לזר. לפיכך, אין להטיל קנס סמלי או נמוך על המעסיק פועלים זרים ללא היתר מבלי שקיימים נימוקים מיוחדים, דבר שאינו קיים במקרה דנן".

6. הנאשמות ביצעו את העבירות בהן הורשעו במסגרת עיסוקה של הנאשמת 1, שהנאשמת 2 נושאת משרה בה. הערך המוגן עליו ביקש המחוקק להגן בסעיפים 2(א)(1) ו-2(א)(2) לחוק, הוא מניעת פגיעה בעובדים חלשים, ובלשונו של בית הדין הארצי לעבודה בע"פ 11534-11-14 משה אדרי - מדינת ישראל (2017):

"מדובר בעבירות כלכליות שהדרך להילחם בהן היא באמצעות יציר הרתעה כלכלית דרך הטלת קנסות כבדים, שתכליתה היא להפוך את העבריינות בתחום לבלתי משתלמת. על רקע זה, ככלל, דרך המלך ליצירת הרתעה יעילה ואפקטיבית היא בהטלת סנקציה עונשית כספית".

7. באשר למידת הענישה הנהוגה יש להביא בחשבון בקביעת מתחם הענישה, כי מדיניות הענישה הנהוגת בעניינו של מעסיק שהעסיק עובדים זרים היא קנס מינהלי, לפי סעיף 2(א)(1) לחוק עובדים זרים.

8. העובד הועסק מיום 17.12.16 ועד ליום 21.5.17 והעובדת הועסקה מיום 24.12.16 ועד ליום 21.5.17. הרף המינימלי של מתחם הענישה בגין העסקת עובד ללא היתר הוא כפל הקנס המנהלי - 10,000 ₪ והרף העליון הוא פי ארבעה מגובה הקנס הקבוע בסעיף 65(א)(2) לחוק העונשין, כלומר 116,800 ₪. באשר לקנס המנהלי בגין העבירה של העסקה ללא עריכת ביטוח רפואי עומד על סך של 5,000 ₪ כקבוע בתקנות העבירות המנהליות (קנס מנהלי - עובדים זרים).

9. במסגרת הטיעונים לעונש ביקשה המאשימה כי לענין גזירת הדין ומספר העבירות יש להבחין בין האישומים ויש לקבוע מתחם ענישה לגבי העובד בין 29,200 ₪ ל - 102,200 ₪, לגבי העובדת בין 16,000 ₪ לבין 58,400 ₪, ובגין אי עריכת ביטוח רפואי בין 6,000 - 12,000 ₪ לגבי כל אחד מהם.

באשר לנאשמת 2 טענה המאשימה כי המתחם בגין הפרת חובת הפיקוח בהעסקת העובד הוא בין 15,000 - 30,000 ₪ ובגין הפרת חובת הפיקוח על העסקת העובדת הוא בין 10,000 - 30,000 ₪ ובגין אי עריכת הביטוח הרפואי, על הנאשמת 2 המתחם הוא בין 5,000 - 10,000 ₪ לגבי כל עובד.

המאשימה ביקשה לגזור על הנאשמת 1 בגין העסקת העובד סך של 30,000 ₪, ובגין העסקת העובדת סך של

16,000 ₪. בגין אי עריכת ביטוח סך של 8,000 ₪ בגין העובד וסך של 7,000 ₪ בגין העובדת.

על הנאשמת 2 ביקשה המאשימה לגזור סך של 18,000 ₪ בגין הפרת חובת הפיקוח לגבי העובד סך של 15,000 ₪ בגין העובדת, וסך של 5,000 ₪ בגין הפרת הפיקוח כנושאת משרה על אי עריכת הביטוח לעובד וסך של 7,000 ₪ בגין הפרת הפיקוח על אי עריכת הביטוח לעובדת.

המאשימה טענה כי מדובר בעבירות שהוכרו בפסיקה כעבירות חמורות וכן ביקשה שהנאשמות יחתמו על התחייבות להימנע מביצוע העבירות בהן הורשעו למשך שלוש שנים ממתן גזר הדין כאשר אם תופר התחייבות יחויבו בתשלום בגובה הקנס המקסימלי הקבוע לצד אותן עבירות בהן הורשעו.

10. בענין **חדוות הורים** העמיד בית הדין הארצי לעבודה את הרף העליון של מתחם הענישה על 30% מהקנס הפלילי המירבי ובפסק הדין בעניין **משה אדרי** אישר בית הדין הארצי לעבודה את שיעור הקנס שהוטל על הנאשם על ידי בית הדין האזורי בסך של 25,000 ש"ח, לאחר שבית הדין האזורי לעבודה קבע, כי גובה הקנס המקסימלי הוא 58,400 ש"ח לעבירה והעמיד את הטווח העליון על מחצית מגובה הקנס המקסימלי.

11. לפיכך אני קובע כי מתחם הענישה ביחס לעבירה של העסקת עובד זר ללא היתר כדין, הוא בין 10,000 ₪ ל-50% מהקנס המירבי (שהוא 116,800 ₪).

מתחם הענישה ביחס לעבירה של העסקת עובד זר שהוא מסתנן שלא כדין הוא בין 10,000 ש"ח ל-50% מהקנס המקסימלי אותו ניתן להטיל על נאשם שהורשע בהעסקה שלא כדין של עובד זר שהוא מסתנן (שהוא 146,000 ₪).

ביחס לעבירה של אי עריכת ביטוח רפואי, מתחם הענישה הוא בין 5,000 ש"ח ל-10,000 ש"ח.

12. בענין **חדוות הורים** נקבע, כי "**הנסיבות שתילקחנה בחשבון בשלב זה (והן אינן רשימה סגורה) סווגו בספרות לארבע קבוצות (ואקי ורבין, בעמ' 452) - נסיבות של חסד ורחמים (דוגמת פגיעת העונש בנאשם ובמשפחתו); נסיבות הקשורות בהתנהגות הנאשם לאחר ביצוע העבירה (דוגמת נטילת האחריות של הנאשם על מעשיו וחזרתו למוטב); נסיבות הקשורות בהתנהגות הנאשם לפני ביצוע העבירה (דוגמת נסיבות חיים קשות של הנאשם שהייתה להן השפעה על ביצוע העבירה, התנהגותו החיובית של הנאשם ותרומו לחברה, עברו הפלילי או העדרו); ובנוסף נסיבות שאינן קשורות לנאשם (התנהגות רשויות אכיפת החוק, וחלוף הזמן מעת ביצוע העבירה).** עוד ניתן לקחת בחשבון בעת קביעת העונש את הצורך בהרתעת היחיד או בהרתעת הרבים במקרה הספציפי (סעיפים 40 ו' ו- ז' לחוק העונשין; עניין גברזגני), כאשר מודגש כי "**כפירה באשמה וניהול משפט על ידי הנאשם לא ייזקפו לחובתו**"

13. הסנגורים טענו כי קיימות בתיק זה נסיבות מקלות אותן יש להביא בחשבון בשלב גזירת העונש, ובכלל

זה העובדה שהנאשמת 1 משמשת כבית חולים גריאטרי ושיקומי היחיד מגדרה ועד אילת ומעניק טיפול למאושפזים בעלי צרכים שונים, חולים הזקוקים לשיקום, מונשמים ועוד והוא משמש כבית חולים חיוני לעיר אשדוד וסביבתה גם בעתות חירום וגם בשגרה.

כמו כן טענו הסנגורים שהנאשמות לא פעלו ממניעים כלכלים אלא מהסיבה שלא היו עובדים אחרים שהסכימו לשמש ככוח עזר, וכי אין לנאשמות אינטרס כלכלי להעסיק עובדים זרים, מה עוד שהעלות שלהם מבחינת ההיטלים והאישורים גבוהה יותר. הנאשמות לא היו מודעות לכך שהעובדים הועסקו ללא היתר וסוגיית אי הביטוח הרפואי הייתה בשל טעות וראיה לכך שגם לפני כן וגם לאחר מכן העובדים היו מבוטחים. לטענת הסניגורים יש להתחשב בכך שהנאשמות שיתפו פעולה עם הרשויות והופתעו מכך שהתברר להם שהעובדים הועסקו ללא היתר. הנאשמות טענו במסגרת הטענות לעונש שהמדינה לא מפרסמת שקימת האפשרות לבדוק באתר של משרד הפנים האם יש היתר לעובד הזר, וכי ואם המדינה הייתה מפרסמת אפשרות זאת, הנאשמות היו יכולות לבדוק את מעמדם של שני העובדים בנקל. כמו כן טענו הסנגורים שמשרד הבריאות מסרב לאפשר לנאשמת 1 להעסיק עובד במשרה מלאה שיתעסק בתחום משאבי אנוש ולכן הנאשמת 2 נאלצה להתעסק בקבלת העובדים מה שגרם לכך שענייני העובדים נפל בין הכיסאות כהגדרתה.

הסניגורים טענו שבשל חוסר בעובדי משק וסיעוד, משרד הבריאות הפעיל פיילוט להעסיק עובדים פלסטינאים כך שמבחינת ההיבט החברתי אין מדובר בפגיעה באוכלוסייה המקומית בהעסקת שני העובדים.

במסגרת הטענות לעונש הציגו הנאשמות מכתב מראש עיריית אשדוד בו כתב על הצורך והחיוניות של בית החולים לעיר אשדוד וסביבתה ועל העומס האדיר בו מצוי בית החולים. הסניגורים הציגו מכתבים של משפחות המאושפזים ושל אנשי האקדמיה. הנאשמת 2 העידה שהיא אלמנה, בת 65, וכי עם שחרורה משירות צבאי למדה עבודה סוציאלית ומאז משמשת בתפקידים שונים בתחום זה. הנאשמות לקחו אחריות מלאה על העבירות בהן הורשעו.

14. המחוקק מנה רשימה של שיקולים שיש להביא בחשבון עת מבקש בית דין לשקול חריגה ממתחם הענישה. כך, נקבע, כי יש לקחת בחשבון נסיבות הקשורות למידת הפגיעה בנאשם ובמשפחתו, להתנהגות הנאשם לאחר ביצוע העבירה ולפניה וכן בהתנהגות רשויות האכיפה ובחלוף הזמן ממועד ביצוע העבירה. בנוסף לכך, ניתן לקחת בחשבון את הצורך בהרתעת היחיד או בהרתעת הרבים במקרה הספציפי; שיקולי שיקום והגנה על שלום הציבור; כן יש להביא בחשבון כל נסיבה אחרת הרלבנטית לעניין.

הנאשמות טענו שאין מדובר באינטרס כלכלי, אלא בשל חוסר בעובדים הכרחיים והראיה, כפי שהעידה הנאשמת 2, שמשרד הבריאות בוחן אפשרות להכשיר עובדים פלסטינים לעסוק בסיעוד בשל מחסור בכח אדם.

אינני מקבל את טענת הנאשמות שמכיוון שמשרד הבריאות לא מאפשר להן לקבוע תקן לעובד שיעסוק רק בכח אדם, ענייני העסקת העובדים נפל בין הכיסאות. הנאשמת 1 היא עמותה המתמודדת

במכרזים ממשלתיים וציבורים אחרים. היא רשאית ואף חייבת לקבוע מי מבין חבריה יהיה אחראי לביצוע פעולות המוטלות עליה מכח החוק, כאשר אינה מעסיקה עובדים בשכר לביצוע פעולות אלה (ראו ד"א פרנקל דיני עמותות בישראל, מהדורה שניה מעודכנת ומורחבת, (2012) פרק ד: מוסדות העמותה).

15. בבואי לגזר את העונש מצאתי לחרוג לקולא ממתחמי הענישה המקובלים לאור הנסיבות המיוחדות של הנאשמות.

על כן אני מחליט להטיל על הנאשמת 1 קנס בשיעור של 16,000 ₪ בגין העסקת העובד, קנס בשיעור של 12,000 ₪ בגין העסקת העובדת וקנס בשיעור של 6,000 ₪ בגין אי עריכת ביטוח רפואי לעובד וקנס בשיעור של 7,000 ₪ בגין אי עריכת ביטוח לאומי לעובדת. כאמור, מדובר בתקופה קצרה יותר של אי עריכת ביטוח רפואי לעובד.

אשר לנאשמת 2, כאמור בהחלטתי מיום 11.7.19 לא מצאתי מקום להפנותה לתסקיר מבחן מהנימוקים שפירטתי בהחלטה. עם זאת, התרשמתי שמדובר באשה שבמהלך עשרות שנים תרמה לחברה בצורה משמעותית הן בעבודתה כעובדת סוציאלית והן בתפקידי הניהול אותם היא מבצעת. לאור זאת אני מחליט להטיל על הנאשמת 2 קנס בשיעור של 12,000 ₪ בגין אחריותה כנושאת משרה להעסקת העובד וקנס בשיעור של 11,000 ₪ בגין אחריותה כנושאת משרה להעסקת העובדת ובסך הכל 23,000 ₪ וקנס בשיעור של 5,000 ₪ בגין אחריותה כנושאת משרה בעבירה של אי עריכת ביטוח רפואי לכל אחד מהעובדים ובסך הכל 10,000 ₪.

בסיכומי של דבר, הקנס שהוטל על הנאשמת 1 הוא בשיעור של 41,000 ₪ והקנס שהוטל על הנאשמת 2 הוא בשיעור של 33,000 ₪.

כמו כן, כל אחת מהנאשמות תחתום על התחייבות להימנע מהעבירות בהן הורשעה בתיק זה למשך 3 שנים מהיום, אחרת תשלם קנס בשיעור של 116,800 ₪. נאשמת שלא תחתום על התחייבות עד ליום 1.9.19 תיקנס בקנס בשיעור של 10,000 ₪ נוספים.

הנאשמת 1 רשאית לשלם את הקנס ב - 10 תשלומים שווים של 4,100 ₪ כל אחד החל ביום 1.9.19 ובכל 1 בחודש שלאחר מכן. אם אחד התשלומים לא ישולם במועד יעמוד סכום הקנס הנותר לפירעון מידי.

הנאשמת 2 רשאית לשלם את הקנס ב - 33 תשלומים שווים של 1,000 ₪ ש"ח כ"א החל ביום 1.9.19 ובכל 1 בחודש שלאחר מכן. אם אחד התשלומים לא ישולם במועד יעמוד סכום הקנס הנותר לפירעון מידי.

הנאשמות מופנות למזכירות בית הדין לקבלת שוברים ולחתימה על התחייבויות.

16. זכות ערעור כדן.

17. הערה לפני סיום - הנאשמות צרפו את המכרז שפרסם משרד הבריאות בשנת 2018 לרכישת שירותי אשפוז גריאטריים (102-2018). בנספח ג'6 שצורף למכרז, המציע מתבקש להצהיר שהוא לא הורשע ביותר משתי עבירות לפי חוק עובדים זרים. לענין זה ההרשעה בתיק זה היא הרשעה אחת בלבד, כפי שהשיב ב"כ המאשימה בהודעה לפרוטוקול ביום 14.7.19 עמ' 38 שורות 23-24.

18. לבקשת באי כח הצדדים גזר הדין ישלח אליהם בדואר רשום וכן באמצעות הפקסימיליה.

ניתן היום, י"ח תמוז תשע"ט, 21 יולי 2019, בהעדר הצדדים.